

Justitieutskottets yttrande 2021/22:JuU5y

Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 22 mars 2022 att be övriga utskott att senast den 3 maj 2022 yttra sig över regeringens skrivelse 2021/22:75, och eventuella motioner som väckts med anledning av skrivelsen i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Ingen motion har väckts med anledning av skrivelsen.

Justitieutskottet är kritiskt till vissa av de ärenden som redovisas som slutbehandlade i regeringens skrivelse. Enligt utskottets mening bör vissa tillkännagivanden som redovisas som slutbehandlade inte anses vara det eftersom de åtgärder som vidtagits inte är tillräckliga för att tillgodose det som efterfrågas i tillkännagivandet.

När det gäller ärenden som fortfarande är under beredning finns det enligt utskottets mening anledning att rikta kritik mot regeringen för att den inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att följa riksdagens beslut. Det gäller framförallt regeringens hantering av vissa äldre tillkännagivanden och tillkännagivanden som har gjorts inom vapenområdet. Utskottet har förståelse för att beredningen av vissa ärenden kan ta längre tid än andra men det är enligt utskottet anmärkningsvärt att regeringen, trots att riksdagen i vissa fall har gjort flera tillkännagivanden i en fråga, inte har vidtagit fler åtgärder. Inte heller redovisas på ett tillfredsställande sätt när de olika tillkännagivandena beräknas vara slutbehandlade.

I ärendet finns fyra avvikande meningar (S, M, C, V, KD, L, MP).

Utskottets överväganden

Regeringens behandling av riksdagens tillkännagivanden

När det gäller regeringens behandling av riksdagens tillkännagivanden har konstitutionsutskottet framhållit att utgångspunkten, i enlighet med den konstitutionella praxis som vuxit fram, bör vara att regeringen tillgodoser ett tillkännagivande. Om regeringen inte delar riksdagens mening i en fråga och inte har för avsikt att tillgodose riksdagens önskemål bör den underrätta riksdagen om detta inom den tidsgräns – om en sådan anges – som angetts i tillkännagivandet. Även skälen till att regeringen inte har tillgodosett tillkännagivandet bör då redovisas.

Regeringen bör också, särskilt om det gått ett flertal år sedan ett tillkännagivande gjordes, redovisa sin bedömning av när riksdagskrivelser antas bli slutbehandlade (se bet. 2015/16:KU21 s. 21 f.). När det gäller handläggningstiden för ett tillkännagivande anför konstitutionsutskottet bl.a. följande (bet. 2016/17:KU21 s. 31):

Handläggningstiden för slutbehandlingen av ett enskilt tillkännagivande är avhängig tillkännagivandets innehåll och de beredningsåtgärder som förutsätts för en sådan slutbehandling. Det är, som flera utskott påpekar i sina yttranden, angeläget att regeringen lämnar fullgod information i redogörelsen om orsakerna till fördröjningen i de fall det trots allt blir en fördröjning. Konstitutionsutskottet vill i detta sammanhang upprepa sitt tidigare uttalande om att det inte bör förekomma att tillkännagivanden inte är slutbehandlade efter flera år utan att det redovisas en bedömning av när de kan bli slutbehandlade. I fråga om redogörelsens utförlighet vill utskottet understryka den betydelse som regeringens redogörelse för planerade eller vidtagna åtgärder har för att riksdagen ska kunna avgöra om regeringen har genomfört de beslut som riksdagen har fattat. En omsorgsfull redogörelse är ett viktigt politiskt uppföljningsdokument för den parlamentariska kontrollen.

Vilka åtgärder som ska krävas för att ett tillkännagivande ska anses vara slutbehandlat varierar naturligtvis. Konstitutionsutskottet gjorde våren 2017 vissa generella påpekanden, bl.a. vad gäller bedömningen av om ett tillkännagivande kan anses som slutbehandlat eller inte (bet. 2016/17:KU21 s. 36 f.):

I vissa fall kan regeringens återrapportering av ett tillkännagivande delas upp i en formell del, t.ex. att en regeringsstrategi har beslutats, och en mer politisk del, innehållet i strategin. I en fördjupad analys av vissa tillkännagivanden är båda perspektiven relevanta och kan beaktas av utskotten när de ska bedöma om ett tillkännagivande anses vara slutbehandlat eller inte. Yttrandet från trafikutskottet illustrerar detta. Trafikutskottet har inget att invända mot regeringens formella redogörelse; däremot har trafikutskottet synpunkter på innehållet i regeringens behandling av riksdagens tillkännagivanden om bl.a. en luftfartsstrategi. Distinktionen kan förstås som att regeringen anser att den har uppfyllt ett tillkännagivande genom att t.ex. komma med ett förslag inom ett område, medan innehållet i förslaget inte motsvarar det som utskottet har förordat

i tillkännagivandet. Det kan dock vara svårt att avgöra var gränsen mellan formell återrapportering och ett politiskt innehåll går.

Riksdagen kan genom ett tillkännagivande ha uppmanat regeringen att tillsätta en utredning. Om regeringen då tillsätter en utredning i linje med vad som begärs i tillkännagivandet är tillkännagivandet tillgodosett och kan anses slutbehandlat. Det krävs således inte att regeringen återkommer med ett förslag till riksdagen om t.ex. ändring av en lag, om tillkännagivandet endast kräver att en utredning ska tillsättas.

Det är viktigt att regeringen är tydlig med hur dess behandling av ett tillkännagivande förhåller sig till det aktuella tillkännagivandet. För att regeringen ska kunna vara tydlig krävs att tillkännagivandet från riksdagen är tydligt. Det står ett utskott fritt att i sitt ställningstagande till återrapporteringen förtydliga sig och bedöma om kompletterande åtgärder behöver vidtas. Samtidigt bör naturligtvis ett utskott i ett förslag till tillkännagivande från början uttrycka sig så tydligt som möjligt när det gäller vilka åtgärder som förväntas av regeringen.

Skrivelsen

Regeringen ska varje år i en skrivelse till riksdagen redovisa vilka åtgärder den vidtagit med anledning av de riksdagsbeslut som meddelats i riksdagens skrivelser till regeringen (9 kap. 8 § riksdagsordningen).

Regeringen lämnade den 14 mars 2022 skrivelse 2021/22:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021. Redovisningen omfattar samtliga riksdagsskrivelser från det senaste kalenderåret som är ställda till regeringen och äldre sådana som inte rapporterats som slutbehandlade. Den avser huvudsakligen sådana åtgärder som vidtagits under perioden den 1 januari–31 december 2021.

Av de riksdagsbeslut som redovisas i årets skrivelse faller sammanlagt 97 skrivelser under justitieutskottets beredningsområde: 4 från riksmötet 2014/15, 5 från riksmötet 2015/16, 5 från riksmötet 2016/17, 10 från riksmötet 2017/18, 9 från riksmötet 2018/19, 14 från riksmötet 2019/20, 41 från riksmötet 2020/21 och 9 från riksmötet 2021/22. Av dessa redovisas 24 som slutbehandlade och 73 som inte slutbehandlade.

Slutbehandlade tillkännagivanden

I det följande redovisas regeringens redogörelse för några av de tillkännagivanden som regeringen anger som slutbehandlade.

Tullverkets brottsbekämpande verksamhet

Riksdagen har i ett tillkännagivande ställt sig bakom det som utskottet anfört om att ytterligare stärka Tullverkets brottsbekämpande verksamhet (bet. 2020/21:JuU2 punkt 2, rskr. 2020/21:12).

I skrivelsen anför regeringen följande (s. 228):

Riksdagen har tillkännagett det som utskottet anför om att ytterligare stärka Tullverkets brottsbekämpande verksamhet (bet. 2020/21:JuU2 s. 5 f.) och därmed bifallit motionerna 2019/20:3638 yrkandena 1 och 2

samt 2019/20:3639. Riksdagen beslutade propositionen Tullverket ges en utökad möjlighet att ingripa mot brott den 23 juni 2021 och lagändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2021. Mot bakgrund av förslagen i propositionen samt genom tillsättandet av utredningen En samlad lagstiftning om Tullverkets befogenheter (dir. 2021:28) gjorde regeringen bedömningen att tillkännagivandet tillgodosetts. Punkten är slutbehandlad.

Tillträdesförbud till simhallar och bibliotek

Riksdagen har i ett tillkännagivande ställt sig bakom det som utskottet anfört om att regeringen under 2021 borde återkomma till riksdagen med ett förslag om tillträdesförbud till simhallar och bibliotek (bet. 2020/21:JuU13 punkt 4, rskr. 2020/21:169).

I skrivelsen anför regeringen följande (s. 101):

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen under 2021 ska återkomma till riksdagen med ett förslag om tillträdesförbud till simhallar och bibliotek (bet. 2020/21:JuU13 s. 7 f.). Den 3 februari 2022 beslutade regeringen propositionen Tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek (prop. 2021/22:108). I propositionen föreslås att det införs en möjlighet att besluta om tillträdesförbud till badanläggningar och bibliotek. Genom förslagen i propositionen ansåg regeringen att riksdagens tillkännagivande är tillgodosett. Punkten är slutbehandlad.

Straffrabatten för unga lagöverträdare mellan 18 och 21 år

Riksdagen har i ett tillkännagivande ställt sig bakom det som utskottet anfört om att avskaffa straffrabatten för unga lagöverträdare mellan 18 och 21 år vid återfall i brott (bet. 2019/20:JuU30 punkt 14, rskr. 2019/20:177).

I skrivelsen anför regeringen följande (s. 86–87):

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om att avskaffa straffrabatten för unga lagöverträdare mellan 18 och 21 år vid återfall i brott (bet. 2019/20:JuU30 s. 30 f.). En särskild utredare har haft i uppdrag att överväga och föreslå ändringar beträffande den straffrättsliga särbehandlingen av lagöverträdare i åldersgruppen 18–20 år (dir. 2017:122). I uppdraget har ingått att lämna förslag som innebär att den åldersgruppen behandlas som andra myndiga lagöverträdare vid straffmätningen och när det gäller val av påföljd. Uppdraget redovisades den 18 december 2018 i betänkandet Slopad straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85). Bland annat föreslås att den s.k. straffrabatten slopas för lagöverträdare i åldern 18–20 år. Ett utkast till lagrådsremiss har remitterats och remisstiden gick ut den 10 november 2020. Utkastet till lagrådsremiss behandlar bl.a. förslagen i betänkandet Slopad straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85) som rör straffmätning och påföljdsval. I utkastet föreslås bl.a. att om någon som är 18–20 år har begått ett brott, och det för brottet är föreskrivet fängelse i lägst ett år eller mer, ska hans eller hennes ungdom inte beaktas särskilt vid straffmätningen. Det ska inte heller krävas särskilda skäl för att döma lagöverträdare i den åldersgruppen till fängelse, och samma straff ska kunna dömas ut som för andra myndiga lagöverträdare, t.ex. fängelse på livstid. Den 23 september 2021 beslutade regeringen propositionen Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet (prop. 2021/22:17). I propositionen bedömde regeringen att det inte fanns skäl att avskaffa straffrabatten vid återfall i brott och att tillkännagivandet fick anses slutbehandlat. Riksdagen har antagit regeringens lagförslag (bet. 2021/22:JuU5, rskr. 2021/22:36).

Lagändringarna trädde i kraft den 2 januari 2022. Punkten är slutbehandlad.

Polisens närvaro i brottsutsatta områden

Riksdagen har i tre tillkännagivanden ställt sig bakom det som utskottet anför om polisens närvaro i brottsutsatta områden (bet. 2015/16:JuU1, punkt 7, rskr. 2015/16:106, bet. 2016/17:JuU1, punkt 17, rskr. 2016/17:90 och bet. 2017/18:JuU1, punkt 41, rskr. 2017/18:92).

I skrivelsen anför regeringen följande (s. 14–16, 29–31, 48–50):

Riksdagen har ställt sig bakom det utskottet anför om polisens närvaro i brottsutsatta områden och tillkännagett detta för regeringen (bet. 2016/17:JuU1 s. 70). I skrivelse 2016/17:75 redovisades denna punkt som slutbehandlad. Riksdagen ansåg att flertalet av de åtgärder som regeringen hade redovisat var viktiga i sig men inte tillräckliga för att tillkännagivandet skulle kunna anses slutbehandlat (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen att punkten därför åter står som öppen.

Regeringen har under flera år redovisat åtgärder för att stärka Polismyndighetens arbete i utsatta områden. Riksrevisionen granskade under 2020 Polismyndighetens arbete i utsatta områden och konstaterade att regeringen, genom sin styrning av Polismyndigheten, har ökat förutsättningarna för att Polismyndigheten ska kunna arbeta effektivt i utsatta områden. Riksrevisionen bedömde att regeringen på flera sätt har prioriterat Polismyndighetens arbete i utsatta områden och att det finns och har funnits en tydlig ambition om att försöka vända utvecklingen i dessa områden.

En av förutsättningarna för att kunna vara mer närvarande är enligt Polismyndigheten regeringens satsning på fler polisanställda. Genom den verksamhetsuppföljning som Polismyndigheten sedan ett par år tillbaka månatligen redovisar till Regeringskansliet kan utvecklingen avseende bl.a. kompetensförsörjningen följas upp.

I Polismyndighetens regleringsbrev för 2021 fick myndigheten ett antal nya återrapporteringskrav och uppdrag som berör utsatta områden. Myndigheten skulle redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa en långsiktig och tydlig polisiär närvaro i hela landet. Särskild vikt skulle läggas vid att redovisa hur resurser fördelats så att det skulle finnas en stark lokal närvaro i utsatta områden. Myndigheten skulle därutöver redovisa i vilken omfattning det fanns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och vad som gjordes för att dessa ska få större möjligheter att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utan att tas i anspråk för annan verksamhet. Fördelningen av områdespoliser i utsatta områden skulle särskilt redovisas.

I Polismyndighetens regleringsbrev för 2022 anger regeringen att myndigheten ska redogöra för hur resurser har fördelats för att uppnå en stark lokal närvaro i hela landet, med fler poliser i yttre tjänst. Myndigheten ska fortsatt redovisa i vilken omfattning det finns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och vad som görs för att dessa ska få större möjligheter att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utan att tas i anspråk för annan verksamhet. Fördelningen av områdespoliser i utsatta områden skulle särskilt redovisas.

Regeringen har på flera vis adresserat problematiken i utsatta områden och vikten av att hela samhället gemensamt involveras i lösningen. I december 2015 beslutade regeringen att ge samtliga tolv myndigheter som omfattas av den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet i uppdrag att utveckla sin organisation och ha ett ökat fokus på utsatta områden. Under 2018 ökade de tolv myndigheterna dessutom den samlade förmågan ytterligare genom att knyta till sig nio nya myndigheter till samverkan. I mars 2020 fattade regeringen beslut om att de tolv myndigheterna får uppgiften om att samverka mot grov och organiserad brottslighet inskrivet i sina respektive instruktioner. Ändringen trädde i kraft den 31 mars 2020. Genom instruktionsändringen fick samtliga tolv myndigheter ett brottsbekämpande uppdrag och myndigheternas uppdrag i utsatta områden blev ännu tydligare. I juni 2020 beslutade regeringen om två uppdrag åt de tolv myndigheterna att inrätta pilotprojekt som rör näringsverksamhet och felaktig folkbokföring med koppling till organiserad brottslighet. Uppdragen redovisades till regeringen den 1 oktober 2021 och resulterade bland annat i en rad operativa kontrollåtgärder, en utökad samverkan och nya arbetsätt och metoder för att komma åt både näringsverksamhet och felaktig folkbokföring kopplat till organiserad brottslighet.

Ett annat sätt att skapa polisiär närvaro i brottsutsatta områden är kamerabevakning. Kamerabevakning fyller en viktig funktion för att öka tryggheten på utsatta platser och möjligheterna att bekämpa brott. Kamerabevakning kan användas i utredningar av brott men också för att förhindra pågående brottslighet och möjliggöra för polisen att fördela resurser till rätt platser. Regeringen har gjort mycket för att förenkla och förbättra möjligheterna att använda kamerabevakning de senaste åren. Under 2018 infördes en ny kamerabevakningslag. Den innebär att de flesta privata aktörer, t.ex. butiker och köpcentrum, får sätta upp kameror utan tillstånd. Den 1 januari 2020 togs tillståndskravet bort för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kustbevakningen och Tullverket. I Polismyndighetens regleringsbrev för 2021 fick myndigheten i uppdrag att beskriva hur arbetet med kamerabevakning bedrivs och utvecklas. Uppdraget redovisades till regeringen den 1 december 2021. Enligt redovisningen ger Polismyndighetens kamerabevakning positiva effekter för såväl det brottsförebyggande som det brottsutredande arbetet samtidigt som kamerorna verkar trygghetsskapande och ger klara operativa fördelar för myndigheten. Lättnaderna i kamerabevakningslagen (2018:1200) har enligt Polismyndigheten inneburit klara vinster i myndighetens uppdrag då kamerabevakning kan etableras mer effektivt. Från och med 2022 tillförs Polismyndigheten en kraftfull och långsiktig finansiell förstärkning för att utveckla myndighetens tekniska förmåga. Medlen ska bl.a. användas för ökad kamerabevakning.

Det är emellertid inte enbart en ökad polisiär närvaro som krävs för att vända utvecklingen i de utsatta områdena. Regeringen presenterade därför i juli 2016 ett långsiktigt reformprogram för att minska segregationen i landet. Syftet är att lyfta socialt utsatta områden. Reformprogrammet innehåller en rad åtgärder som tar sikte på långsiktiga lösningar på segregationen och dess mekanismer, däribland brottsligheten. I december 2020 beslutade regeringen om handlingsplanen Ett Sverige som håller ihop – Regeringens insatser för minskad segregation och goda livschanser för alla (A2020/02652). Handlingsplanen innehåller insatser som regeringen genomför eller planerar att genomföra under de närmaste åren för att motverka och på sikt minska den socioekonomiska segregationen i Sverige. Regeringen vill också skapa bättre förutsättningar för ett strukturerat brottsförebyggande arbete över hela landet på så väl lokal som

regional och nationell nivå. Därför har en satsning på det brottsförebyggande arbetet lanserats.

Vidtagna åtgärder redovisades för riksdagen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) och i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.7). Även i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.7) redovisades vidtagna åtgärder och tillkännagivandet ansågs därmed slutbehandlat. Punkten är slutbehandlad.

Tillkännagivanden som är under beredning

Här redovisas regeringens redogörelse för några av de tillkännagivanden som enligt regeringen inte är slutbehandlade.

Fler lokala poliser

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört om att regeringen bör återkomma med en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet lokala poliser (bet. 2014/15:JuU1 punkt 10, rskr. 2014/15:77).

I skrivelsen anför regeringen följande (s. 8 f.):

I skrivelse 2016/17:75 redovisades denna punkt som slutbehandlad. Riksdagen ansåg dock att regeringen inte hade redovisat tillräckligt med vidtagna åtgärder för att tillkännagivandet skulle kunna anses slutbehandlat (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6) meddelade regeringen att punkten därför åter stod som öppen.

Ett av syftena med ombildningen av polisen var att säkerställa en lokalt förankrad och synlig polis i hela landet. För att följa upp utfallet av polisreformens intentioner har regeringen under en rad år begärt in återrapporering av olika slag. Den 1 april 2014 fick Statskontoret i uppdrag att utvärdera ombildningen av polisen. Den 28 september 2018 lämnade Statskontoret sin slutrapport. Med utgångspunkt i slutrapporten fortsätter Polismyndigheten sitt utvecklingsarbete för att uppnå reformens intentioner, ett arbete som regeringen följer noga och får löpande information om. I regleringsbrevet för 2015 och 2016 ställde regeringen krav på Polismyndigheten att löpande hålla regeringen informerad om det fortsatta arbetet med ombildningen. Den löpande avrapporteringen skedde bl.a. på de månatliga mötena mellan rikspolischefen och statssekreteraren. I regleringsbrevet för 2016 fick Polismyndigheten också i uppdrag att i årsredovisningen för 2016 lägga särskild vikt vid redovisningen av genomförandet avseende en lokalt förankrad polisverksamhet. Av redovisningen framgick att Polismyndigheten under 2016 fortsatte arbetet med att stärka det lokala polisarbetet utifrån inriktningen att mer än hälften av resurserna i en polisregion ska finnas i lokalpolisområdena.

Genom att öka resurserna vid lokalpolisområdena har det skapats bättre förutsättningar för att bedriva polisverksamheten nära medborgarna. Numera finns även kommunpoliser i samtliga kommuner. I regleringsbrevet för 2017 fick Polismyndigheten i uppdrag att analysera och bedöma hur långt myndigheten hade kommit i målsättningen med en mer närvarande och tillgänglig polis i lokalsamhället. Polismyndigheten skulle också bedöma hur väl myndigheten svarar upp mot behoven av polisiär närvaro i särskilt utsatta områden. Uppdragen redovisades i myndighetens årsredovisning för 2017.

Genom den verksamhetsuppföljning som Polismyndigheten sedan ett antal år månatligen redovisar till Regeringskansliet har utvecklingen avseende bl.a. kompetensförsörjningen kunnat följas upp. I regleringsbrevet för 2018 gav regeringen Polismyndigheten i uppdrag att också redovisa i vilken utsträckning det finns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och i vilken utsträckning dessa arbetar fredat med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Vidare skulle Polismyndigheten analysera i vilken utsträckning det finns likvärdiga möjligheter att få akut hjälp från polisen över hela landet samt bedöma i vilken utsträckning ingripandepersonalen kan arbeta brottsförebyggande och vidta långtgående förstahandsåtgärder. Återrapporteringen gjordes i årsredovisningen för 2018.

För att säkerställa fortsatt återrapportering från Polismyndigheten avseende myndighetens arbete med att åstadkomma en långsiktig och tydlig polisiär närvaro i hela landet har regeringen gett Polismyndigheten fortsatta uppdrag i regleringsbrevet för åren 2019–2022. I Polismyndighetens regleringsbrev för 2021 fick myndigheten ett återrapporteringskrav om ett ökat antal områdespoliser och kommunpoliser. Av regleringsbrevet framgick att Polismyndigheten fortsatt skulle redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa en långsiktig och tydlig polisiär närvaro i hela landet. Särskild vikt skulle läggas vid att redovisa hur resurser fördelats så att det skulle finnas en stark lokal närvaro i utsatta områden. Myndigheten skulle därutöver redovisa i vilken omfattning det fanns områdespoliser på lokalpolisområdesnivå och vad som gjordes för att dessa ska få större möjligheter att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utan att tas i anspråk för annan verksamhet. Fördelningen av områdespoliser i utsatta områden skulle särskilt redovisas. En redovisning över antalet kommunpoliser och fördelningen av dessa i hela landet skulle också lämnas. I regleringsbrevet för 2022 anger regeringen att Polismyndigheten ska redogöra för hur resurser har fördelats för att uppnå en stark lokal närvaro i hela landet, med fler poliser i yttre tjänst. Myndigheten ska vidare redovisa antalet kommunpoliser per polisregion, antalet områdespoliser per polisregion samt antalet anställda totalt inom den brottsförebyggande verksamheten och ingripandeverksamheten.

Polismyndighetens behov av fler anställda, både poliser och civilanställda, har medfört att regeringen i en rad budgetar tillfört myndigheten mer resurser. Regeringens satsning på Polismyndigheten ska ge myndigheten förutsättningar att till 2024 ha ökat antalet anställda med sammantaget 10 000 jämfört med hur många anställda som fanns vid ingången av 2016. Polismyndigheten har haft regeringens uppdrag att redovisa hur resursförstärkningarna ska användas för att på bästa sätt stärka och utveckla polisverksamheten. Polismyndigheten har genom uppdraget tagit fram en plan för hur myndigheten ska kunna öka antalet anställda med 10 000 till 2024. Regeringen har därtill gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att följa upp och analysera resursanvändningen inom Polismyndigheten och resultatet av anslagshöjningarna för att utöka antalet anställda. I detta ingår att kartlägga hur de ekonomiska tillskotten har fördelats och använts i Polismyndigheten samt analysera hur verksamheten och dess resultat har utvecklats. Uppdraget ska delredovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 24 mars 2023 och den 18 oktober 2024. Uppdraget ska slutredovisas senast den 27 mars 2026.

Regeringen har även skapat förutsättningar för att utbilda fler poliser, bl.a. genom att utöka antalet lärosäten som kan tillhandahålla polisutbildning. Från och med 2019 finns det fem sådana lärosäten.

Antagningen till polisutbildningen har mer än fördubblats jämfört med nivåerna för 2015.

Vidtagna åtgärder redovisades för riksdagen i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6), i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 avsnitt 2.7) och i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 avsnitt 2.7). Punkten är inte slutbehandlad.

Straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört om straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet (bet. 2014/15:JuU14 punkt 48, rskr. 2014/15:138).

I skrivelsen anför regeringen följande (s. 10):

Frågan omfattas av Påföljdsutredningens betänkande Nya Påföljder (SOU 2012:34). Regeringen beslutade den 17 mars 2016 propositionen Ny påföljd efter tidigare dom (prop. 2015/16:151). I propositionen lämnades vissa förslag som innebär att reglerna om gemensam straffmätning i 34 kap. brottsbalken inte längre ska tillämpas då fråga är om återfall. Vidare gjorde regeringen bedömningen att den nuvarande ordningen för straffvärdebedömning vid flerfaldig brottslighet i övrigt framstår som väl avvägd och föreslog därför ingen ändring i de reglerna. I samband med att propositionen beslutades skrevs tillkännagivandet av Riksdagen delade dock inte regeringens uppfattning att tillkännagivandet därmed var slutbehandlat (bet. 2016/17:KU21, rskr. 2016/17:296). Punkten står därför åter som öppen. Tillkännagivandet återrapporterades till riksdagen i budgetpropositionen för 2018 (se prop. 2017/18:1 utg.omr. 4 avsnitt 2.6). Under sommaren 2021 tillsattes en utredning för att se över reglerna om straffmätning vid flerfaldig brottslighet (dir. 2021:56). Utredaren ska överväga och föreslå förändringar av strafflagstiftningen som ger uttryck för en skärpt syn på flerfaldig brottslighet. Det ska säkerställas att straff står i proportion till brottslighetens allvar även för den som begår flera brott. Uppdraget ska redovisas den 20 januari 2023. Punkten är inte slutbehandlad.

Renodling av polisens arbetsuppgifter

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört om renodling av polisens arbetsuppgifter (bet. 2014/15:JuU16 punkt 20, rskr. 2014/15:152).

I skrivelsen anför regeringen följande (s. 11):

Den 1 december 2016 beslutade regeringen propositionen Transporter av frihetsberövade (prop. 2016/17:57). För att säkerställa en ändamålsenlig och rättssäker transportverksamhet och för att renodla polisens verksamhet föreslog regeringen i propositionen nya bestämmelser om Kriminalvårdens rätt att utföra transporter av frihetsberövade personer åt andra myndigheter. De nya reglerna trädde i kraft den 1 april 2017. Med anledning av betänkandet Bättre insatser vid missbruk och beroende (SOU 2011:35) har ett projekt pågått där regeringen har avsatt medel under 2014–2016 i syfte att få till stånd en praxisändring genom att landsting och kommuner tillsammans med Polismyndigheten gemensamt utvecklar alternativa lösningar till förvaring i arrest. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys har följt upp effekterna av regeringens satsning och slutredovisade sitt uppdrag den 28 mars 2018, rapport 2018:1 En lob i mål? (S2017/00357). Regeringen beslutade den 7 september 2017 propositionen Renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter när länsstyrelserna tar

över uppgifter på djurområdet (prop. 2016/17:224). I propositionen föreslog regeringen att vissa uppgifter som rör djur ska flyttas från Polismyndigheten till länsstyrelserna. Förslagen som innebär en renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter trädde i kraft den 1 juni 2018. I november 2019 tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att göra en översyn av regelverket för ordningsvakter (dir. 2019:89). En av de frågor som utretts är om ordningsvakter kan utföra ytterligare arbetsuppgifter för att frigöra resurser för Polismyndigheten. Ett exempel på en arbetsuppgift som är särskilt resurskrävande för Polismyndigheten är enligt direktiven att transportera personer som frihetsberövats av ordningsvakter med stöd av t.ex. polislagen (1984:387) eller lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer. En mer ändamålsenlig användning av ordningsvakter kan även på ett generellt plan frigöra resurser för Polismyndigheten till andra mer prioriterade uppgifter. I utredningens betänkande (SOU 2021:38), som redovisades den 21 maj 2021, föreslås bl.a. att ordningsvakter ska kunna användas för fler ändamål och få utökade befogenheter, t.ex. när det gäller att transportera en omhändertagen person till sjukhus, tillnyktringsenhet eller polisstation. Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet. För att ytterligare avlasta polisen från uppdrag att utföra transporter pågår även arbete i Regeringskansliet med att ta fram ny lagstiftning i syfte att inhyrda arrestantvakter ska kunna utföra vissa transporter av frihetsberövade personer. En promemoria har remitterats och remisstiden gick ut den 28 januari 2022.

Därutöver pågår arbete som syftar till att avlasta Polismyndigheten från vissa uppdrag av mer administrativ karaktär. En promemoria med förslag till en ny hittegods lag för hittegods i kollektivtrafik har tagits fram. Förslaget innebär att Polismyndighetens ansvar för sådant hittegods begränsas. Promemorian har remitterats och förslagen bereds nu i Regeringskansliet. I betänkandet Förenklingar för mikroföretag och modernisering av bokföringslagen (SOU 2021:60) föreslås att de tillstånd som Polismyndigheten lämnar för att verksamheter ska få bedriva hotell- och pensionatsrörelse ska ersättas med en anmälnings skyldighet. Betänkandet har remitterats och remisstiden gick ut den 24 januari 2022. Regeringen avser vidare att i lämpliga former ta fortsatta initiativ för att renodla Polismyndighetens arbetsuppgifter. Punkten är inte slutbehandlad.

Villkorlig frigivning vid återfall i likartad brottslighet

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört om villkorlig frigivning vid återfall i likartad brottslighet (bet. 2014/15:JuU17 punkt 15, rskr. 2014/15:153).

I skrivelsen anför regeringen följande (s. 12):

En särskild utredare lämnade i juni 2017 förslag på förändringar i systemet med villkorlig frigivning i betänkandet Villkorlig frigivning – förstärkta åtgärder mot återfall i brott (SOU 2017:61). Den 14 mars 2019 beslutade regeringen propositionen Förstärkta återfallsförebyggande åtgärder vid villkorlig frigivning (prop. 2018/19:77). I propositionen lämnades inte något förslag som innebär att återfall i brott påverkar tidpunkten för villkorlig frigivning. Regeringen avser att under våren 2022 tillsätta en utredning som bl.a. ska omfatta den fråga som tillkännagivandet avser. Punkten är inte slutbehandlad.

Vapenfrågor

Riksdagen har riktat ett flertal tillkännagivanden till regeringen inom vapenområdet. Utskottet har vid ett flertal tillfällen riktat kritik mot regeringens hantering av ärenden inom vapenområdet. Bland annat har utskottet uppgett att de åtgärder som vidtagits inte varit tillräckliga för att tillgodose det som efterfrågas i tillkännagivandena och att regeringen agerat alltför långsamt i behandlingen av tillkännagivandena.

Nedan redogörs för några av de tillkännagivanden inom vapenområdet som enligt regeringen inte är slutbehandlade:

- en översyn av vapenlagstiftningen (bet. 2018/19:JuU29 punkt 9, rskr. 2018/19:298, bet. 2019/20:JuU33 punkt 8, rskr. 2019/20:304, bet. 2020/21:JuU5 punkt 2, rskr. 2020/21:31 och bet. 2020/21:JuU30 punkt 7, rskr. 2020/21:398)
- tidsbegränsade vapenlicenser (bet. 2018/19:JuU29 punkt 15, rskr. 2018/19:298, bet. 2019/20:JuU33 punkt 12, rskr. 2019/20:304 och bet. 2020/21:JuU11 punkt 4, rskr. 2020/21:167)
- regeringen ska se till att genomförandet av 2017 års ändringsdirektiv i svensk rätt inte går längre än vad direktivet kräver (bet. 2019/20:JuU33 punkt 10, rskr. 2019/20:304 och bet. 2020/21:JuU11 punkt 2, rskr. 2020/21:167)
- en ny tillståndsmyndighet för vapenlicensärenden (bet. 2019/20:JuU33 punkt 5, rskr. 2019/20:304 och bet. 2020/21:JuU30, punkt 5, rskr. 2020/21:398)
- kortare handläggningstider i vapenlicensärenden (bet. 2019/20:JuU33 punkt 6, rskr. 2019/20:304 och bet. 2020/21:JuU30, punkt 6, rskr. 2020/21:398)
- synnerliga skäl i vapenlagen (bet. 2019/20:JuU33 punkt 13, rskr. 2019/20:304 och bet. 2020/21:JuU30, punkt 8, rskr. 2020/21:398)
- licenshantering vid vapenbyte (bet. 2019/20:JuU33 punkt 14, rskr. 2019/20:304 och bet. 2020/21:JuU30 punkt 9, rskr. 2020/21:398)
- krav för vapenlicens (bet. 2020/21:JuU30 punkt 10, rskr. 2020/21:398)
- utökad vapengarderob (bet. 2018/19:JuU29 punkt 20, rskr. 2018/19:298 och bet. 2020/21:JuU30 punkt 13 rskr. 2020/21:398)
- en skyndsam översyn av bestämmelserna om europeiskt skjutvapenpass (bet. 2018/19:JuU29 punkt 25, rskr. 2018/19:298 och bet. 2020/21:JuU30 punkt 16, rskr. 2020/21:398)
- en översyn av kraven för att få bedriva handel med skjutvapen (bet. 2020/21:JuU30 punkt 17, rskr. 2020/21:398)
- en utredning av tillsynsansvaret för skjutbanor (bet. 2020/21:JuU30 punkt 18, rskr. 2020/21:398).

Tidigare riksdagsbehandling

När utskottet behandlade motsvarande skrivelse förra året riktades i flera delar kritik mot regeringens åtgärder med anledning av riksdagens skrivelser till regeringen (yttr. 2020/21:JuU4y). Utskottet framhöll bl.a., i likhet med i yttranden från tidigare år, att ett tillkännagivande inte kunde anses slutbehandlat genom att en utredning tillsatts om inte detta uttryckligen är vad som efterfrågas. Dessa tillkännagivanden kan enligt utskottets mening inte anses slutbehandlade förrän utredningen är klar, inte minst mot bakgrund av att regeringen vid flera tillfällen lagt ned utredningar.

Utskottet ansåg vidare att vissa tillkännagivanden som redovisades som slutbehandlade inte borde ansetts vara det eftersom de åtgärder som vidtagits inte ansågs var tillräckliga för att tillgodose det som riksdagen hade efterfrågat. Särskilt uppmärksammades de tillkännagivanden som ansågs slutbehandlade genom propositionen om 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv. Enligt utskottets mening borde inte dessa tillkännagivanden ha redovisats som slutbehandlade eftersom riksdagen avslagit propositionen och tillkännagett på nytt dels att direktivet skulle genomföras på miniminivå, dels att regeringen under 2021 skulle återkomma till riksdagen med ett förslag om att avskaffa tidsbegränsade licenser.

Slutligen ansåg utskottet, i likhet med tidigare år, att regeringen i flera fall varit alltför långsam och passiv i behandlingen av tillkännagivanden. Vidare saknades också uppgifter om när de tillkännagivanden som inte var slutbehandlade kunde beräknas vara slutbehandlade. Som exempel lyfte utskottet fram ett par äldre tillkännagivanden, bl.a. om en översyn av vapenlagstiftningen, om det s.k. danstillståndet och om den s.k. mängdrabatten. Utskottet konstaterade även att regeringen hade brustit i hanteringen av nyare tillkännagivanden, som t.ex. tillkännagivanden om att flytta licenshanteringen till en ny viltmyndighet, om att utöka vapengarderopen och om delad vapenlagstiftning mellan lagliga och olagliga vapen.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har under innevarande och förgående valperiod lämnat ett stort antal tillkännagivanden till regeringen. En del av dessa har sitt ursprung i justitieutskottet. Det stora antalet tillkännagivanden har också lett till att regeringen vidtagit åtgärder för att utveckla och förbättra politiken inom rättsområdet i den riktning som riksdagen efterfrågat, vilket också framgår av regeringens redogörelse.

Det förekommer dock att regeringen anser att tillkännagivanden är slutbehandlade trots att de åtgärder som vidtagits inte är tillräckliga för att tillgodose det som riksdagen efterfrågat, vilket enligt utskottets mening innebär att dessa tillkännagivanden inte kan anses vara slutbehandlade. Denna kritik när det gäller tillkännagivanden som enligt regeringen anses slutbehandlade gäller bl.a. följande tillkännagivanden.

Tillkännagivandet om Tullverkets brottsbekämpande verksamhet (bet. 2020/21:JuU2 punkt 2, rskr. 2020/21:12) kan inte anses tillgodosett eftersom den nya lagen enbart ger tullen rätt att agera när den av en slump hittar smuggelgods. Tillkännagivandet innebar att tullen ska kunna vara brottsbekämpande och på egen hand agera för att hindra smuggelgods från att föras ut från landet, vilket myndigheten idag fortfarande inte kan. Den omständigheten att regeringen tillsatt en utredning om en samlad lagstiftning om Tullverkets befogenheter ändrar inte denna bedömning.

När det gäller tillkännagivandet om tillträdesförbud till simhallar och bibliotek (bet. 2020/21:JuU13 punkt 4, rskr. 2020/21:169) stämmer det visserligen att regeringen lade fram ett sådant förslag som antogs av riksdagen. Utskottet menar dock att eftersom förslaget bygger på ordningen med tillträdesförbud till butiker och denna visat sig inte fungera i den utsträckning som var avsedd kan inte tillkännagivandet anses fullt ut tillgodosett. Tillkännagivandet bör därför inte redovisas som slutbehandlat.

Vidare anser utskottet att tillkännagivandet om straffrabatten för unga lagöverträdare mellan 18 och 21 år (bet. 2019/20:JuU30 punkt 14, rskr. 2019/20:177) inte kan anses tillgodosett. Tillkännagivandet innebar att straffrabatten för unga lagöverträdare mellan 18 och 21 år skulle avskaffas vid återfall i brott. Som framgår av skrivelsen gjorde regeringen i propositionen Slopad straffrabatt för unga myndiga vid allvarlig brottslighet (prop. 2021/22:17) dock bedömningen att det inte fanns skäl att avskaffa straffrabatten vid återfall i brott. Eftersom förslaget således inte motsvarade vad som efterfrågades i riksdagens tillkännagivande bör det enligt utskottets mening inte redovisas som slutbehandlat.

När det gäller riksdagsskrivelser som fortfarande är under beredning ligger utskottets huvudsakliga kritik i att många äldre tillkännagivanden, flera från så långt tillbaka som riksdagsåret 2014/15, fortfarande inte är slutbehandlade. Det är enligt utskottets mening anmärkningsvärt att regeringen inte har vidtagit fler åtgärder med anledning av dessa tillkännagivanden.

Trots att det gått nästan åtta år är tillkännagivanden om fler lokala poliser (bet. 2014/15:JuU1 punkt 10), om straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet (bet. 2014/15:JuU14 punkt 48), om renodling av polisens uppgifter (bet. 2014/15:JuU16 punkt 20) och om villkorlig frigivning vid återfall i likartad brottslighet (bet. 2014/15:JuU17 punkt 15) fortfarande inte slutbehandlade. Detta är självklart inte en tillfredsställande tidsåtgång. I några fall, t.ex. när det gäller fler lokala poliser och renodling av polisens uppgifter, har riksdagen också gjort ytterligare tillkännagivanden i frågan.

Utskottet finner det även anmärkningsvärt att regeringen när det gäller vissa av de äldre ärendena inte på ett tillfredsställande sätt redovisar när tillkännagivandena beräknas vara slutbehandlade.

Inom ramen för detta är utskottet även kritiskt till regeringens hantering av tillkännagivanden i olika vapenfrågor. Trots att det i många fall gått flera år sedan tillkännagivandena gjordes har regeringen ännu inte lagt fram några förslag när det t.ex. gäller tidsbegränsade vapenlicenser, ny

tillståndsmyndighet för vapenlicensärenden, synnerliga skäl i vapenlagen och en översyn av bestämmelserna om europeiskt skjutvapenpass. Dessutom har regeringen i flera av de fall där man trots allt tagit fram förslag och överlämnat dessa till riksdagen, t.ex. när det gäller genomförandet av 2017 års ändringsdirektiv, inte försäkrat sig om att det finns parlamentariskt stöd för dessa, vilket lett till att förslagen avslagits. Det är därför viktigt att regeringen nu omgående vidtar åtgärder för att tillgodose dessa tillkännagivanden.

Stockholm den 3 maj 2022

På justitieutskottets vägnar

Ellen Juntti

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ellen Juntti (M), Petter Löberg (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Katja Nyberg (SD), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Tobias Andersson (SD), Martin Marmgren (MP), Ingemar Kihlström (KD), Anna Wallentheim (S), Mikael Damsgaard (M), Malin Björk (C), Magnus Oscarsson (KD), Gunilla Svantorp (S) och Gudrun Nordborg (V).

Avvikande meningar

1. Riksdagens skrivelser till regeringen - åtgärder under 2021 (S, V, MP)

Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Carina Ödebrink (S), Martin Marmgren (MP), Anna Wallentheim (S), Gunilla Svantorp (S) och Gudrun Nordborg (V) anför:

Vi utgår från att regeringen respekterar riksdagens skrivelser och hanterar dem på ett skyndsamt sätt för att undvika onödig tidsåtgång när det gäller att behandla riksdagens tillkännagivanden. Samtidigt inser vi att en grundlig beredning av ett ärende kan ta tid. Enligt vår bedömning har regeringen i huvudsak uppfyllt de krav som kan ställas på en redovisning av vilka åtgärder som man vidtagit med anledning av de riksdagsskrivelser som har beretts av justitieutskottet.

När det gäller vissa äldre tillkännagivanden, som i några fall gjordes för över sju år sedan, kan det dock finnas visst utrymme för förbättringar i redovisningen. I dessa fall bör regeringen, i enlighet med det som konstitutionsutskottet tidigare uttalat, tydligare ange när tillkännagivandena kan förväntas bli slutbehandlade.

I övrigt anser vi att regeringen uppfyller de krav som kan ställas på den när det gäller behandlingen av de riksdagsskrivelser som har beretts av justitieutskottet.

2. Riksdagens skrivelser till regeringen - åtgärder under 2021 (M, KD)

Ellen Juntti (M), Louise Meijer (M), Ingemar Kihlström (KD), Mikael Damsgaard (M) och Magnus Oscarsson (KD) anför:

Utöver vad utskottet konstaterar ovan, som vi således ställer oss bakom, anser vi att de åtgärder som vidtagits av regeringen vad gäller de tre tillkännagivanden som gjorts om polisens närvaro i brottsutsatta områden (rskr. 2015/16:106, rskr. 2016/17:90 och rskr. 2017/18:92) inte kan anses tillgodose det som riksdagen efterfrågat. Vi anser att de pågående förändringarna är i ett för tidigt skede för att avgöra om regeringen har följt riksdagens tillkännagivanden. Det var exempelvis först i Polismyndighetens regleringsbrev för 2021, efter kritik från Riksrevisionen i mars 2021, som regeringen gav uppdrag till polisen att följa upp resursfördelningen i brottsutsatta områden. Av regeringens redovisning framkommer inte heller hur den polisiära närvaron har ändrats i siffror. Tillkännagivandena bör därför inte redovisas som slutbehandlade.

3. Riksdagens skrivelser till regeringen - åtgärder under 2021 (C)

Malin Björk (C) anför:

Jag delar inte uppfattningen att tillkännagivandena om Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, om tillträdesförbud till simhallar och bibliotek och om straffrabatten för unga lagöverträdare mellan 18 och 21 år inte kan anses tillgodosedda. Enligt min mening framgår det av regeringens redovisning att man vidtagit åtgärder för att tillgodose dessa tillkännagivanden och t.ex. återkommit till riksdagen med ett förslag på tillträdesförbud till simhallar och bibliotek i enlighet med vad riksdagen efterfrågat. Därmed har det i dessa delar inte framkommit någon omständighet som ger mig anledning att anmärka på regeringens redovisning.

4. Riksdagens skrivelser till regeringen - åtgärder under 2021 (L)

Juno Blom (L) anför:

Vi instämmer i mycket av den kritik som utskottet uttalar ovan. När det gäller tillkännagivandena om vapenfrågor har vi dock en viss förståelse för att beredningen av dessa ärenden kan ta tid. Regeringen har också vidtagit åtgärder för att t.ex. genomföra 2017 års ändringsdirektiv, även om man inte försäkrat sig om att förslagen har parlamentariskt stöd i riksdagen, vilket man borde ha gjort. I denna del är det däremot viktigt att man skyndsamt återkommer med ett förslag som har parlamentariskt stöd, vilket även gäller övriga tillkännagivanden på vapenområdet.